הנוער והמשבר המיני

את ד"ר אברהם מטמון, סכסואולוג

„לנוער דרושה חברה!"

אחרי שמופרי „העולם הזה" ראיינו את ד"ר מקס מרקוזה וד"ר מרדכי זידמן, פנו לד"ר אברהם מטמון, מומחה להפרעות בחיי המין.

ד"ר מטמון, שהוא כיום בן 53, הוא כמעט יליד הארץ, בנו של מייסד הגמנסיה „הרצליה". שמו הפך שם דבר בנוער העברי, הודות לספרו „חיי המין של האדם", שהוא ספר ההדרכה המקיף הראשון בשאלות המין לנוער שנדפס בארץ. ד"ר מטמון היה חלוץ החסברה המינית הרחבה בארץ, לפני 21 שנה. הרצאות אלה היו היסוד לספרו. לפני 16 שנה הקים את „האגודה הארצישראלית להיגיינה מינית", ששבקה חיים מחוסר תמיכה מצד המוסדות והציבור.

עם פרוץ מלחמת־העולם השניה, עת החלו מחלות־המין מתפשטות בארץ, פתח הד"ר מטמון במסע הסברה על נושא זה. כשביקש לערוך הרצאה באולם „בית־הבריאות שטראוס" בתל־אביב, נתקל בהתנגדות חריפה מצד ההסתדרות הרפואית, ששללה הרצאות עממיות על נושאים מיניים.

כיום עוסק הד"ר מטמון רק בצד הרפואי של בעיות חיי המין.

בשבוע הבא יפרסם „העולם הזה" שאלון מקיף, אשר עובד במיוחד על ידי מוסדות מחקר לבעיות המין והנישואין בארצות הברית,

שתכליתו לתת לכל פרט את ההזדמנות לבחון את מידת ידיעותיו בשטח זה ולספק לו את התשובות המוסמכות לבעיות העיקריות שהוא עלול להיתקל בהן בחייו.

ד"ר מטמון, מהי לדעתך, הבעיה החשובה ביותר במשבר המיני של הנוער?

אני חושב שהמשבר המיני אינו קיים בצורה שחושבים ומדברים עליו בדרך כלל. המשבר המיני חרג מן המסגרת האמיתית שלו, מפני שהדיבורים עליו עברו מן השטח המעשי לשטח רעיוני. זו התוכחה שהייתי משמיע באזני בני הקיבוצים מזה שנים: הם עוסקים יותר מדי בתיאוריה מינית...

מה הסיבה לכך?

יסודותיו של המשבר נעוצים באי־הבנה מסויימת של כל הבעייה המינית. הנוער קיבל את הדרכתו ממדריכים שהיו שייכים לדור המדבר, במובן המיני. הם השתחררו מן התיאוריות הישנות, מלפני 50 שנה, הם לא הספיקו לסגל לעצמם את המושגים של הבעייה המינית בתקופה החדשה. כתוצאה מכך, גם הנוער שלנו תוהה על דרכו. ישנה אי־הבנה.

מה הם המושגים הישנים, ומה הם החדשים?

המושגים הישנים היו מבוססים על שקרים מוסכמים של החברה הבורגנית־הקפיטליסטית של סוף המאה שעברה וראשית המאה הזו. המושגים החדשים מבוססים על תיי מין פתוח או יותר אמיתיים, הקרובים יותר לטבע האדם. הם עשו דרך ארוכה מאד משך 30 השנים האחרונות.

במה זה מתבטא?

הנוער השתחרר מכבלי המוסר המיני הישן.

האם סתם נשבר המוסר, או שבא במקומו מוסר חדש?

בא במקומו מוסר חדש, מוסר כן, המושתת על היחסים כנים בין חבר לחברה, בין איש לאשה. זה בא בעיקר תודות לשיחרור האשה. הצעיר הוכרח להתאים את עצמו לדרישות הצעירה. זהו המוסר החדש.

ואתה אומר, ד"ר מטמון, שהדבר לא השתרש עדיין בנוער? הדבר אינו אופייני עדיין גם לנוער הצברי, יליד הארץ?

צבר, במובן האמיתי של המלה, הוא רק אדם שקיבל את חינוכו מראשיתו בארץ. הוא שונה לגמרי בהלך מחשבותיו, ובעיקר בשטח המיני, מצעיר שבא בגיל מאותר יותר מארץ אחרת, הנמצא תחת השפעת הורים וחינוך שמרניים יותר.

האם הצברים יותר בריאים ביחסיהם לבעיות המין?

אני חושב שכן.

יש להם פחות תסביכים?

כן, אם כי אין הם נקיים מתסביכים לא־מיניים המשפיעים בעקיפין על הבעייה המינית שלהם. בדרך כלל הם בריאים, חוץ מאלה שניכרים בהם הפרעות נברוטיות שונות, שברובן באו בתורשה מן ההורים, או מתנאים בלתי נורמליים שבהם נמצאו ההורים, כתוצאה מפתרון בלתי נכון של הבעיות המיניות שלהם. אצל ההורים נוצרו תופעות נברוטיות. אבות אכלו בוסר, ושיני בנים קהות.

האם הורים נברוטיים הם תופעה נפוצה?

איש, שנחשב פעם לאדם נורמלי, ללא תסביכים, אינו קיים במציאות כיום. כל העולם נעשה יותר נברוטי. היום עלינו לקבל מדד תדש לגבי האדם הנורמלי. ובהתאם לכך, אין לאמר שאחוז האנשים הנברוטיים בחברה עלה. ישנן סטיות וסילופים מיניים, ההולכים ונעלמים משטח חיינו — למשל פטישיזם, אקסהיביציוניזם, נרקיסיזם* — משום שהחיים המיניים עכשיו יותר אמיתיים ויותר כנים.

כלומר, מפני שנעשה קל יותר לבוא ביחסים מיניים?

הגישה נעשתה חופשית יותר. היתה תקופה שבני־אדם היו גונבים בגדי אשה שהיו תלויים על חבל־כביסה, ועושים מזה פטיש, גושא לפולחן. כיום תלויים בגדים אלה בחלונות הראווה ואינם משפיעים עוד. עצם מלבושי הנערות על שפת הים מפחיתים במידה מסויימת את הגירוי התת־הכרתי.

האם היית אומר שבנוער שלנו, קל יותר צעיר וצעירה לבוא על סיפוקם, במידה שתמנע בעדם תסביכים?

הבעייה האמיתית של הנוער שלנו היא שישנם צעירים רבים המחפשים בנערה לא את החברה, את הידידה, אשר כתוצאה מן הידידות יבואו אולי גם באופן טבעי, יחסים מיניים, אלא שמחשבתם מתרכזת מלכתחילה על מציאת בחורה לצורך פורקן מיני. הדבר גורם לכך שגם הבחורה חוששת מפני הבחור, נמצאת תמיד במצב של הגנה, ובניצב כזה אין יחסים בריאים יכולים להתפתח.

מה גורם, לדעתך, לגישה זו?

פה נראה בעליל ההבדל בין הצבר ובין תגיכי חוץ לארץ. הצבר, שחונך בתנועת נוער, יש לו תמיד אפשרות למצוא חברה או חבר. ואילו הנוער שבא לכאן, שלא הסתגל לרעות האופייניות לרות הישראלית, ובני העדות המפגרות, שרק עתה נפקחו עיניהם, והם כאילו יוצאים מאפלה לאור גדול, עיניהם מסתנוורות והם רואים את הכל באור מסולף.

איך בכל זאת, נוצרה התופעה שישנם כל כך הרבה צעירים ישראליים המתקשים במציאת חברה, וכל כך הרבה צעירות ישראליות, צבריות, המתקשות במציאת חבר?

בחור בן 20, שלא מצא לו עדיין חברה, הריהו בארץ יוצא דופן — אין הוא שייך עוד לתנועת־נוער. הוא בודד. הוא נאלץ לחפש לו חברה בצורה אחרת. למשל, הוא הולך לבית־קפה. שם הוא נפגש עם הנוער שאינו ישראלי, והוא מתחיל לקבל מושגים שלהם על החיים המיניים. כך הוא נכנס לאותה „מסגרת האנשים, שבחורה מעבר לגיל 18 מתחילה לחשוש מפניהם, כיוון שהם מחפשים בחורה למילוי תאוותם, ולא ידידה בתיים.

היית אומר, איפוא, שחסרה מסגרת ארגונית־חברתית מתאימה לנוער מעל לגיל תנועת הנוער, מקום שבו יוכל למצוא חברה באופן טבעי?

כן. זהו.

האם היית אומר כי צעיר שאינו מתמצא בי חברה, שאינו נקלט, הוא תופעה בלתי־רגילה בנוער שלנו?

לא בלתי־רגילה. זוהי תוצאה של חינוך פסול בבית.

האם ישנם גורמים נוספים?

הבחורים הולכים לקולנוע, הם רואים שם את האשה רק בתור ייצור לתאוות־בשרים. דומני שהסרט היחידי שהוצג בא־רץ אשר לא הושתת על יסודות אלה היה דיסה, בת אדם.

ואיך משפיע הדבר על הבנות?

הבתורות רואות רק את צד הלוקסוס. לצברים יש „מחלה": אין הם רמאים, רברבנים. אין הם שרלטנים מטבעם. אם אין לצבר כסף, הוא לא יעמיד פנים כאילו יש לו. לדאבוננו, שאלת הכסף ה־א היום קוץ נעוץ עמוק בגוף הבעיות המיניות. החינוך המיני החדיש צריך למצוא את הדרך כיצד להביא לחיים מיניים טהורים וחברתיים, שריח הכסף לא ינדוף מהם.

האם אתה חושב שיחסים מיניים לפני הנשואין הם דבר בריא?

אם היחסים המיניים הם לאורך ימים, והם כנים, איני תושב שזה בלתי־בריא, אם כי לדעתי יכולים גם הוא וגם היא להתאפק בנקל עד גיל 20 ויותר. מובן, שלשם כך יש למצוא תוכן בחיים ואז לא יחשוב איש שכל ההנאה שאדם יכול לשאוב מן החיים הם חיי המין בלבד.

האם, לדעתך, יש קשר בין המשבר המיני ובין המשבר הנפשי והתרבותי הקיים בנוער מאז המלחמה?

כן, בהחלט. אילו היה לנוער תוכן בחיים, כמו לפני המל־חמה, בימי המחתרות, לא היה חריף כל כך העוקץ של הבעייה המינית, כי שעתם לא היתה פנוייה לחשוב רק על הצד המיני של החיים.

זה מתבטא גם בחיי המין עצמם?

כן. תיים מיניים אמיתיים הם כאשר המעשה המיני בא כתוצאה מכך שצעיר וצעירה אוהבים או אוהדים זה את זה, נמצאים ביחד ויש להם עניין משותף בחיים, ולא כאשר שני אנשים הולכים יחד כדי לממש את המעשה המיני בלבד.

ד"ר מטמון, זו היו נותנים מחר מעמד חוקי יזנות, האם היה הדבר מניע, לדעתך, את המש־בר, או מחריף אותו?

איני חושב שהדבר היה מונע את המשבר. וייתכן שהיה מחריף אותו. לא בשלב הנוכחי, אלא בשלב מאותר יותר. צעירים, שיבססו את הפתרון לבעיות המיניות שלהם רק על הזנות, יתקשו אחר כך בחיי המשפחה שלהם. יתכן שימצאו הרגעה לייצרם המיני הצעיר, אבל יהיה להם קשה מאד להי־כנס לחיי משפחה תקינים, המבוססים על יחסי ידידות והע־רכה הדדית שבין הגבר והאשה. כמעט וודאי הוא שצעיר שחונך על זנות, יביט לאחר כמה שנים על אשת חיקו לא בצורה ההולמת.

משמע, שאתה מתנגד דמתן מעמד חוקי לזנות?

כן. אם כי איני חושב שצריכים לרדוף את הזנות. אפשר להשלים עם המצב הקיים. אני מקווה, שאם יצליחו משך עשר השנים הקרובות לייצב במידה מסויימת את התינוך המיני של הנוער הגדל והולך, תיעלם הזנות לאט לאט מעצמה.

האם אתה רואה צורך בהסברה מינית בקנה־מידה גדול יותר? באיזו צורה?

בלי כל ספק יש צורך בהסברה מינית רחבה יותר. לדעתי טוב היה אילו היתה מתמנית וועדת־מחקר ממשלתית, אבל מורכבת מאנשי ציבור ולא מפקידים, שתפקידה היה להתוות את הדרכים הנאותות ביותר להסברה מינית בבית־הספר, בציבור, לנוער, לגיל מבוגר יותר, למורים, למחנכים, למד־ריכי־נוער ולהורים. מובן שיש להתאים את דרכי־ההסברה להרכב האוכלוסיה, למוצא המשפחתי והדתי, וכן לדרגת ה־השכלה והחינוך של כל שיכבה.

---

*) פטישיזם: סילוף מיני, המתבטא בתשוקה למגע עם חפץ הקשור, לרוב עם המין השני, כמו בגדים; אקסהיבי־ציוניזם: הצגת־ערוה לראווה; נרקיסיזם: אהבה עצמית, כדוגמת העלם נרקיס שהתאהב, באגדה היונית המפורסמת, בדמות עצמו שנשקפה בנהר.